

Kožul, S. *Svećenici bjelovarskog kraja*. Zagreb, sv. I-IV, 2007.

Četverosveščano djelo spomenutog crkvenog povjesničara i arhiđakona Bjelovarsko-kalničkog arhiđakonata rezultat je, bez sumnje, mukotrpnog i dugotrajnog rada na istraživanju povijesti bjelovarskoga kraja s kojom se autor započeo baviti početkom sedamdesetih godina proteklog stoljeća, na početku svojega znanstvenog rada. Za razliku od njegovih ranijih radova koji su vezani za povijest (rodne) župe Nevinac i sakralne spomenike u bjelovarskom kraju, S. Kožul je ovoga puta obradio sve svećenike koji su u prošlosti i sadašnjosti djelovali, bilo kao župnici, bilo kao njihovi duhovni pomoćnici, u župama bjelovarskog područja, kao i one podrijetlom iz tog kraja.

Životopise svećenika autor je iznio kronološkim redoslijedom prema dekanatima, odnosno prema župama koje pripadaju pojedinim dekanatima u kojima su službovali ili su u njima rođeni.

Novost koju je autor donio u ovom djelu odnosi se prije svega na cjelovitost iznesenih životopisa. Naime, gotovo svi dosadašnji crkveni povjesničari koji su se bavili istraživanjem povijesti pojedinih župa nerijetko su donosili i podatke o svećenicima koji su u njima službovali ili bili rođeni. Takvi su životopisi bili parcijalni, odnosno ograničeni samo na djelovanje tih svećenika unutar obrađivane župe. Taj je pristup donekle i razumljiv ako se uzme u obzir da su se autori uglavnom ograničavali na povijesna vrela vezana za župu o kojoj su pisali. S. Kožul je u svojem radu pristupio drugačije. Njegov interes za život i djelovanje svećenika nije ograničen samo na razdoblje djelovanja u nekoj od župa bjelovarskog kraja. Suprotno tome, on je životopise svećenika nastojao prikazati što je cjelovitije mogao, u okvirima u kojima su mu to izvori dopuštali. Štoviše, opisujući pojedince nerijetko je donio i podatke o svećenicima s kojima su ovi surađivali ili se samo mimoišli kod premještanja, a u nekoliko slučajeva autor je dao i sažeti popis župnika u onim župama u koje su premješteni svećenici iz bjelovarskog kraja.

Tako iscrpnom prikazivanju redoslijeda župnika i duhovnih pomoćnika kao i duhovnih zvanja u pojedinim župama i praćenju njihovih premještanja tijekom službe zasigurno je pomogao dugogodišnji autorov rad na tajničkim poslovima Zagrebačke nadbiskupije koji je jednim svojim dijelom pokrивao i promjene nastale premještanjima pojedinih svećenika kao i predviđanje svih promjena koje je samo jedan premještaj u konačnici izazvao.

Potrebno je istaknuti i da je S. Kožul u svojem djelu donio podatke i o duhovnim pomoćnicima u pojedinim župama. Tu se ne radi samo o kapelanima kako ih se nedavno nazivalo ili vikarima kako ih se naziva danas, nego i o svim svećenicima koji su barem jednom pomogli u radu župe obavljajući bogoslužje ili dijeleći sakramente.

Glavna vrela kojima se autor poslužio za istraživanje i pisanje životopisa svećenika zapisnici su kanonskih vizitacija u pojedinim župama, zapisi iz Knjige župskih prisega i Matice umrlih svećenika koji se čuvaju u Nadbiskupskom arhivu u Zagrebu te izvorno arhivsko gradivo, odnosno matične knjige smještene u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu, Državnom arhivu u Bjelovaru, kao i župskim arhivima na terenu.

Prvi svezak opsegom je najveći, tiskan na 870 stranica. Pored uvodnog dijela u kojemu se govori o povodu i okolnostima istraživanja, svećeničkom poslanju načelno, crkvenoj djelatnosti pod komunističkim režimom te potrebi objektivnog sagledavanja povijesne istine, sadrži podatke o povijesti Bjelovarskog dekanata od razdoblja osmanlijskih nasrtaja pa sve do njegova ustroja u 20. st. Središnji dio, dakako, rezerviran je za životopise svećenika, duhovnika i vjeroučitelja koji su djelovali u župama Bjelovarskog dekanata. Ne treba posebno niti naglašavati da podataka o svećenicima koji su službovali u ranijim razdobljima ima prilično malo, kao i vrela iz kojih bi se ovi mogli crpsti, dok približavajući se suvremenosti ti podaci postaju sve brojniji, a životopisi cjelovitiji.

Svezak donosi podatke o crkvenim dužnosnicima iz svih župa Bjelovarskog dekanata. Tako je za župu Bjelovar – Sv. Terezija Avilska navedeno kako je na njezinu području u predosmanskom razdoblju postojalo više župa koje su se osmanjskim provalama ugasile. Bjelovarska je župa nanovo obnovljena potkraj 18. st. Pribilježeni su i podaci o životu i djelovanju deset župnika nekoliko različitih župa bjelovarske okolice prije osmanlijskog osvajanja tog prostora, trideset i sedam župnika novoosnovane župe Bjelovar (od sredine 18. st. naovamo), dvije stotine i sedamnaest duhovnih pomoćnika (kapelana i vjeroučitelja) te, na kraju, trideset i tri svećenika rodом iz ove župe.

Župa Bjelovar – Sv. Ana u današnjem je obliku nastala tek 1981., ali je na njezinu području u srednjemu vijeku djelovalo nekoliko drugih župnih organizacija. U njezinom je okviru spomenuto deset svećenika koji su se nalazili na čelu nekoliko župa iz predosmanskog razdoblja, četiri župnika župe Sv. Ane nakon njezina osnivanja 1981. te četiri svećenika koji su u njoj rođeni.

Župa Bjelovar – Sv. Antun Padovanski također je nastala kada i ranije spomenuta župa Sv. Ane (1981.) odvajanjem od župe Sv. Terezije u Bjelovaru i Sv. Magdalene u Kapeli, najprije kao župa Bl. Leopolda Mandića, a od 1985. kao župa Sv. Ivana Padovanskog prema istoimenoj franjevačkoj crkvi. U njezinu okviru zabilježeni su opsežni životopisi četvorice župnika, dvanaest duhovnih pomoćnika (kapelana) te tri nositelja duhovnih zvanja podrijetlom iz ove župe.

Za župu Ciglenu, obnovljenu potkraj 18. st. na području nekoliko drugih župa ugaslih zbog osmanlijskih osvajanja, navode se dva svećenika iz predosmanskog razdoblja, trideset upravitelja župe, jedanaest kapelana te tri svećenika rodом iz župe.

Iz predosmanskog razdoblja ostala su zabilježena petorica župnika župe Kapela, a nakon njezine obnove u 17. st. dužnost župnika obnašala su četrdeset i dva svećenika. Pored spomenutog, naznačeni su i životopisi osamdeset i sedam kapelana te pet svećenika podrijetlom iz spomenute župe.

Sredinom 14. st. sjedište današnje župe Nevinac nalazilo se u Međurači da bi sredinom 18. st. bilo premješteno u Nevinac od kada je zaštitnica župe Sv. Katarina. U ovome su poglavlju navedena četvorica župnika predosmanskog razdoblja, deset župnika i osamnaest duhovnih pomoćnika župe Svetih Šimuna i Jude Apostola u Međurači (od kraja 17. do sredine 18. st.), trideset i jedan župnik i devedeset i osam

kapelana župe Sv. Katarine u Nevincu te četrnaest svećenika rodom s ovog područja.

U mjestu Rača (Nova Rača) još su 1320. crkvu Bl. Dj. Marije dali sagraditi templari. Do 1707. Rača je područje u 17. st. obnovljene župe Sv. Šimuna i Jude Apostola u Međurači. Konačno razgraničenje dvaju župa provedeno je sredinom 18. st. kada je središte župe u Međurači premješteno u Nevinac. Za ovu su župu navedeni životopisi pet župnika iz predosmanskog razdoblja, dvadeset i devet župnika od obnove župe u Novoj Rači od početka 18. st. naovamo, stotinu i dva duhovna pomoćnika te sedam svećenika podrijetlom iz ove župe.

Župa u Šandrovcu postojala je i u predosmanskome razdoblju, a spominje se u 14. i početkom 16. st. Župa je nanovo osnovana 1733. kada je kapela Pohođenja Bl. Dj. Marije postala župnom crkvom. Iz predosmanskog razdoblja poznata su svega dva svećenika. Od obnove župe pa do danas navedeno je njih dvadeset i šest, pedeset i pet kapelana te dvojica svećenika rođenih u župi.

Za župu Veliko Trojstvo, koja je, čini se, osnovana sredinom 17. st. pribilježeno je četrdeset župnika, sedamdeset i devet kapelana i povremenih pomagača i osam svećenika rodom iz župe.

Za župu Velika Pisanica osnovanu 1909. navodi se petnaest župnika i jedan svećenik podrijetlom iz župe, dok se za župu Veliki Grđevac (koja se spominje u 14. i 16. st., ponovo obnovljena 1789.) donose podaci o šestorici župnika iz predosmanskog razdoblja, dvadeset i osam župnika nakon obnavljanja župe, devet kapelana te četiri svećenika podrijetlom iz župe.

Na početku **drugog sveska** tiskanog na 568 stranica, S. Kožul ukratko piše o povijesnim prilikama koje su prethodile osnivanju Cirkvenskog dekanata (1881) kao i o dekanima koji su se nalazili na njegovu čelu od kraja 19. st. do danas. Pored spomenutog, saznajemo ponešto i o djelovanju franjevaca i pavlina u Cirkvenskom dekanatu i to uglavnom u radu na ispomoći lokalnom dijecezanskom svećenstvu. Nakon toga se, kao i u prvom svesku, pristupilo iznošenju životopisa svećenika i duhovnika župa Cirkvenskog dekanata.

Župa Cirkvena u poznatim povijesnim vrelima prvi puta se spominje sredinom 14. st., a održala se sve do danas uz prekide za vrijeme osmanske okupacije. Od 1881. župa je i sjedište dekanata. Autor je donio podatke o petorici župnika iz predosmanskog razdoblja, četrdesetpetorici župnika od obnavljanja župe u prvoj polovici 17. st. do danas, stotinu šezdeset i devet kapelana te dvanaest svećenika rodom iz župe Cirkvena.

Područje župe Carevdar prije njezina formalnog osnivanja 1789. pokrivalo su u različitim vremenskim razdobljima župe Bošnjani, Velike Sesvete, Trema, a zanimljivo je napomenuti da je do 2000. župa Carevdar pripadala Cirkvenskom, a od spomenute se godine nalazi u Križevačkom dekanatu. Autor je iznio podatke o četiri župnika župa koje su prethodile Carevdarskoj, dvadeset i pet župnika Carevdarske župe nakon njezina uspostavljanja, tri kapelana i pet svećenika podrijetlom iz župe.

Župa i župna crkva Sv. Jurja u Lemešu (koja će se kasnije nazivati »u Đurđicu«) prvi puta se spominje potkraj 13 st., a za nju su, prema autorovim navodima, bili vezani sukobi između nadležnog biskupa i lokalnih moćnika tijekom 16. st. Nekako u isto vrijeme župa i crkva su stradale u osmanskim provalama da bi sredinom 17. st. ponovo bile obnovljene. U ovome su poglavlju naznačeni životopisi dvadeset i osam župnika župe Sv. Julijane u Tremi koja je ugašena početkom 19. st. a njezino je područje uklopljeno u župu Đurđic. Pored toga izneseni su podaci o dva svećenika u župi Sv. Jurja u Đurđicu (Lemešu) iz predosmanskog razdoblja, stotinu i pet župnika nakon njezina obnavljanja te dvojice župnika koji su odatle rodом.

Već 1232. Rovišće se spominje kao upravno središte okolnog područja, a župna je crkva najvjerojatnije postojala već u 13. st. iako se u poznatim vrelima spominje tek u prvoj polovici 14. st. Nakon nadiranja Osmanlija župa je ugašena, a ponovo je obnovljena 1789. Iz predosmanskog razdoblja poznati su podaci o četvorici, a nakon obnove župe navedeni su životopisi za trideset i jednog župnika i devetnaest kapelana. Spomenuto je i devet svećenika rodом iz župe Rovišće iz srednjovjekovnog te osam svećenika iz novijeg razdoblja.

Na području današnje župe Sveti Ivan Žabno u srednjemu su vijeku postojale dvije župe: župa Sv. Ivana Krstitelja u Žabnici (Žabno) i župa Bl. Dj. Marije u Hagnju. Prilikom osmanskih provala obje su ugašene, a u 17. st. obnovljena je samo jedna i to u Sv. Ivanu, a pripojena joj je i ona u Hagnju. Stoga su za predosmansko razdoblje navedeni podaci za četvoricu župnika župe u Hagnju te tri župnika u Sv. Ivanu. U obnovljenoj župi, prema podacima S. Kožula, djelovalo je do danas dvadeset i devet župnika, pedeset i dva kapelana i povremena pomagača, a navedeni su podaci i za šest svećenika koji potiču iz mjesta koja pripadaju župi.

Župa u Svetom Petru Čvrstec spominje se sredinom 14. i početkom 16. st. Nakon osmanlijskih razaranja ponovno je obnovljena u prvoj polovici 17. st. Iz predosmanskog razdoblja poznata su dvojica župnika, a za razdoblje od ponovnog obnavljanja župe do danas navedeno je ukupno dvadeset i devet župnika, četrdeset i četiri kapelana te osam svećenika podrijetlom iz župe.

Na području današnje župe Zrinski Topolovac u predosmanskom su razdoblju postojale najmanje tri od kojih je u prvom dijelu 17. stoljeća obnovljena samo ona u Zrinskom Topolovcu, obuhvativši pod sobom i područja prethodnih. Autor za razdoblje prije provala Osmanlija navodi kratke podatke o trojici svećenika, a od obnavljanja župe do danas za trideset i sedam župnika, devedeset i sedam duhovnih pomoćnika i povremenih pomagača te sedam svećenika rođenih u župi.

Treći svezak nudi podatke o svećenicima Čazmanskog dekanata. Tiskan je na 556 stranica, a kao i prethodni, na početku donosi osnovne podatke o povijesti i ustroju dekanata o kojemu govori.

Župa u Čazmi spominje se u prvim desetljećima 14. i početkom 15. st., a nakon Osmanlijskih osvajanja ponovno je obnovljena u prvoj polovici 17. st. Autor je prikazao život i djelovanje dvadeset i sedam čazmanskih župnika, stotinu četrdeset i pet kapelana te trinaest svećenika rodом iz čazmanske župe od kojih sedmoricu iz predosmanskog razdoblja.

Područje župe Dapci sve do dvadesetih godina 20. st. pripadalo je župi Čazma. Navedeni su životopisi trinaest svećenika spomenute župe, a kako u njoj nikada nisu služili kapelani, niti su poznati svećenici rođeni na njezinu području, podaci o njima su izostali.

Župa Draganec (Gornji) prvi puta se spominje u prvoj polovici 14. st. Uništena je tijekom osmanlijske najezde te ponovo obnovljena sredinom 17. st. S. Kožul ponudio je podatke o trideset i osam župnika, sedamdeset i sedam kapelana i povremenih pomoćnika te tri svećenika rođenih u spomenutoj župi.

Dubrava je uz Čazmu mjesto koje vrela spominju od osnutka Zagrebačke biskupije. U njoj se nalazio i grad zagrebačkih biskupa u kojemu je održano nekoliko sabora hrvatskog plemstva u predosmanskom razdoblju, među ostalim i poznati sabor iz 1527. kada je Ivan Zapolja izabran za kralja. Od sredine 14. st. se u Dubravi spominju crkve Sv. Margarete djevice i Sv. Martina. Potkraj 17. st. spominje se samo župa sa crkvom Sv. Margarete. Autor je pribilježio imena i ulomke životopisa za trojicu svećenika iz predosmanskog razdoblja, četrdeset i četiri župnika što su djelovali od sredine 17. st. naovamo, devedeset i četiri kapelana te čak dvadeset i pet svećenika poteklih u župi (od čega njih deset iz predosmanskog razdoblja).

Župa Sv. Nikole u Gornjem Mikloušu u vrelima se spominje od početka 14. st., a ponovno je obnovljena potkraj 18. st. Iz predosmanskog razdoblja poznat je samo jedan svećenik, a nakon obnavljanja u njoj su prema autorovu istraživanju djelovala dvadeset i četvorica župnika, a zabilježen je i jedan svećenik podrijetlom iz Gornjeg Miklouša.

Župa i crkva u Ivanskoj spominju se već 1307., a na njezinu današnjem prostoru u srednjem je vijeku postojalo njih nekoliko. Nakon osmanskih osvajanja župa je ponovo obnovljena početkom 18. st. Zabilježeni su podaci za trojicu svećenika iz predosmanskog razdoblja, trideset i osam župnika od obnavljanja župe do danas, četrdeset i sedam kapelana i pet svećenika rodom iz ivanjske župe.

Župa i crkva Sv. Katarine u Samarici spominju se 1334. Ponovno je obnovljena početkom 18. st. kada i župa u Ivanjskoj. Iz predosmanskog razdoblja poznata su trojica župnika, a nakon obnavljanja četrdeset i četiri župnika i šezdeset duhovnih pomoćnika. Navedeni su i opširniji životopisi dva svećenika rodom iz spomenute župe.

Župa i crkva Sv. Stjepana mučenika u Štefanju spominju se u popisu župa tridesetih godina 14. st. i popisu svećenika početkom 16. st. Čini se da je župa ponovno obnovljena dvadesetih godina 18. st. Ostali su sačuvani podaci o devet župnika iz predosmanskog razdoblja koji su služili u župama koje će kasnije pripasti župi u Štefanju, dvadeset i osam župnika nakon obnove župe, šezdeset kapelana te sedam svećenika rodom iz štefanjske župe.

Četvrti svezak tiskan je na 446 stranica, a na početku donosi temeljne podatke o nastanku i podarhidakonima, odnosno dekanima Garešničkog kotara (dekanata). Nakon spomenutog autor ukratko govori o povijesti srednjovjekovnoga grada Garića, jedne od najstarijih poznatih hrvatskih utvrda u srednjovjekovnoj Slavoniji, kao

i o kasnijem osnivanju Garešničke župe na tom području sredinom 18. st. Kronološkim su redoslijedom doneseni podaci o četvorici svećenika iz predosmanskog razdoblja, trideset i jednom upravitelju župe nakon njezina obnavljanja, stotinu i petnaest kapelana te pet svećenika podrijetlom iz župe.

U Grubišnom Polju i okolnim naseljima i prije dolaska Osmanlija spominju se župe i njihovi župnici, međutim o njima postoji malo podataka. Sama je grubišno-poljska župa ponovno obnovljena u 18. st. Iz predosmanskog razdoblja poznat je samo jedan svećenik, a za razdoblje od njezina obnavljanja do danas S. Kožul je naveo podatke o trideset i jednom župniku, trideset i devet kapelana te dva svećenika rođenih u župi.

Na području današnje župe u Hercegovcu u vrelima iz 14. st. spominje se župa sa crkvom Sv. Stjepana kralja u Hercegovcu, župa sa crkvom Bl. Dj. Djevice Marije u Donjim Zdencima i župa Bl. Dj. Marije u Gornjim Zdencima. Početkom 16. st. zabilježena je i župa Svih Svetih u Donjim Zdencima. Nakon povlačenja Osmanlija i kasnijeg ponovnog uspostavljanja crkvene organizacije na tom prostoru, obnovljena je (tijekom 18. st.) samo župa u Hercegovcu. Iz predosmanskog razdoblja zabilježena su trojica župnika, a nakon obnove župe trideset župnika, četiri povremena pomoćnika te dvojica svećenika rodom iz župe.

Župa u Ivanovom Selu, utemeljena je relativno nedavno, tek sredinom 20. st., iako su inicijative za to postajale od početka 19. st. Autor je donio podatke o životu i djelovanju osam župnika, četrnaest kapelana i jednog svećenika podrijetlom iz župe.

Župa Kaniška Iva utemeljena je početkom 19. st. na teritoriju koji su u predosmanskog razdoblju pokrivala četiri župe. Iz tog su vremena poznati podaci o tri župnika, a od obnavljanja župe do danas za njih dvadeset i sedam. Pored spomenutog, zabilježeni su i podaci o jedanaest kapelana.

Župa Sv. Ladislava spominje se sredinom 14. i početkom 16. st. Ponovno je, nakon što su njezino djelovanje prekinula osmanlijska osvajanja, utemeljena krajem 18. st. Iz predosmanskog razdoblja poznati su podaci o svega jednom svećeniku, a nakon obnove u njoj je djelovalo njih dvadeset i šest. Duhovnih pomoćnika župa nije imala, a zabilježen je svega jedan svećenik koji je iz nje potekao.

Župa Stara Ploščica postojala je od početka 18. st. a iz predosmanskog razdoblja poznato je ime jednog svećenika koji je djelovao na njezinu današnjem području. Od uspostavljanja župe do danas, dužnost župnika obnašalo je četrdeset i devet župnika i dvadeset i šest kapelana. Zabilježeni su i životopisi trojice svećenika rodom iz župe Stara Ploščica.

Današnji teritorijalni oblik župa Tomašica dobila je tek krajem 18. st. iako je prije dolaska Osmanlija na njezinu prostoru djelovalo nekoliko župa. Iz toga je razdoblja autor uspio prikupiti podatke o tri svećenika. Od obnavljanja župe do danas u njoj su službovala trideset i tri svećenika te stotinu i petnaest kapelana. Iz župe, koliko je poznato, nije potekao niti jedan svećenik.

Kao posljednja župa ovoga sveska navedena je Velika Trnovitica. Čini se da je postojala još u predosmanskog razdoblju, a ponovno je uspostavljena potkraj 18., odnosno početkom 19. st. Iz ranijeg razdoblja sačuvali su se podaci o dvojici sveće-

nika, a od obnove župe do danas njih trideset i dvojica. U župi su djelovala i stotinu i tri kapelana, a iz nje je poteklo i šest svećenika.

Uz prethodno treba naznačiti da se na kraju svakoga sveska nalaze podaci o korištenim izvorima i literaturi, sažeci na hrvatskom, engleskom, francuskom, njemačkom i talijanskom jeziku te vrlo pregledno i precizno kazalo osoba, mjesta i pojmova.

Na kraju treba reći, pomalo se služeći i riječima urednika ovog četverosveščanog izdanja, kako se radi o uistinu opsežnom radu temeljenom najvećim dijelom na korištenju izvornoga arhivskoga gradiva koje sadrži mnoštvo podataka i životopisa, što će svim budućim proučavateljima povijesti pojedinih župa iz bjelovarskog kraja, a i šire, biti nezaobilaznom literaturom i izvorom podataka.

Jedina zamjerka mogla bi se izreći objavljivanju recenzija, odnosno ocjena samoga rukopisa koje su tiskane nakon uvodne riječi urednika u prvome svesku pa makar one dolazile i iz pera uglednih sveučilišnih profesora. Prema mišljenju autora ovih redaka takva praksa nije primjerena publiciranju ozbiljnih znanstvenih radova.

Mario Stipančević

Razum, S. *Život i djelo Lelje Dobronić (1920.-2006.)*. Zagreb : Društvo za povjesnicu Zagrebačke nadbiskupije »Tkalčić«, 2007.

Publikacija je tiskana na 480 stranica, njezin središnji dio sastoji se od dvanaest poglavlja, a opremljena je sa sedamdesetak crno-bijelih fotografija.

Autor je u *Predgovoru* naveo kako se tiskanjem životopisa istaknute povjesničarke umjetnosti Lelje Dobronić nastojala iskazati zahvala za njezin doprinos proučavanju povijesti Zagrebačke nadbiskupije. Pored životopisa temeljenog na podacima iz raznih zagrebačkih ustanova u kojima je ova vrsna znanstvenica radila kao i iz njezine osobne ostavštine koja je tijekom 2007. predana Nadbiskupijskom arhivu u Zagrebu, donesen je i iscrpan popis svih njezinih tiskanih radova.

Iza *Predgovora*, kojemu je prethodio nepotreban tekst ocjene rukopisa iz pera S. Kožula, prvo poglavlje pod naslovom *Obitelj Dobronić* donosi podatke o Leljinih roditeljima, skladatelju Antunu Dobroniću i Jerki rođ. Marković, nastavnici glasovira, sestri Rajki koja se također bavila glazbom te bratu Drašku, inženjeru agronomije.

Iz sljedećeg poglavlja (*Školovanje*) saznajemo o školskim danima Lelje Dobronić, odnosno o predmetima koje je pohađala, vladanju, izostancima, ocjenama i profesorima u Državnoj mješovitoj pučkoj školi Gornji grad (1927.-1931.), Prvoj klasičnoj gimnaziji u Zagrebu (1931.-1939.), kao i o pohađanim predmetima i seminarima, profesorima, ispitima te diplomiranju na Mudroslovnom (Filozofskom) fakultetu u Zagrebu (1939.-1943.). U ovom se poglavlju nalaze i podaci o stjecanju doktorata (1946.) tezom »Umjetnost kovanog željeza u našim krajevima«, podaci o